

Bestuursrechtelijke handhaving

Handleiding voor de praktijk

Gemeente Den Haag

Colofon

Deze publicatie is uitgegeven door het Ministerie van Justitie.

Samenstelling

Gemeente Den Haag
Expertisecentrum Rechtshandhaving van het Ministerie van Justitie

Ontwerp

Corps 3 op twee, Den Haag

Interessante websites:

www.handhavenopniveau.nl

www.handhavingsbeleid.nl

www.justitie.nl/themas/rechtshandhaving

Den Haag, december 2002

Handleiding bestuursrechtelijke handhaving

De handleiding is oorspronkelijk ontwikkeld door het Juridisch adviesbureau van de gemeente Den Haag en aangepast met het oog op brede verspreiding in het kader van het programma 'Handhaven op Niveau'.

De handleiding is een uitgave in de reeks 'Best practices Handhaven op Niveau'.

Bestuursrechtelijke handhaving

Handleiding voor de praktijk

Het actieprogramma 'Handhaven op Niveau' stimuleert en faciliteert overheden en handhavende instanties bij het werken aan handhaving. Het bevordert daartoe verdere professionalisering van handhaving, en samenwerking tussen alle betrokkenen.

Inhoudsopgave

	Pag.		
Voorwoord	2	#5 De bestuurlijke boete	35
#1 Handhaving algemeen		#6 Rechtsbescherming	
1.1 Algemeen	5	6.1 Bij toezicht	37
1.2 Systematiek van de Awb; belang van de Awb voor de bestuursrechtelijke handhaving	5	6.2 Bij bestuursdwang en dwangsom	37
1.3 Relatie Awb en bijzondere wetten	6	6.3 Positie derden-belanghebbenden	39
#2 Toezicht		Bijlage A:	
2.1 Algemeen	9	Checklist bestuursdwangbesluit	42
2.2 Binnentreden	9	A1 Vooraankondiging bestuursdwang/zienswijze belanghebbende	44
2.3 Overige bevoegdheden	11	A2 Zienswijze derde-belanghebbenden	45
#3 Bestuursdwang		A3 Besluit tot het opleggen van bestuursdwang	46
3.1 Algemeen	15	A4 Feitelijke toepassing van bestuursdwang	48
3.2 Een plicht of bevoegdheid?	16	A5 Kennisgeving opschorten bestuursdwang	49
3.3 Optreden bij 'klaarblijkelijk' gevaar voor overtreding	16	A6 Besluitbestuursdwang na toepassing (bij spoed)	50
3.4 Het bestuursdwangbesluit als beschikking in de zin van de Awb	17	A7 Vordering tot betaling kosten bestuursdwang	51
3.5 Het toezenden van het bestuursdwangbesluit, aan wie?	18	Bijlage B:	
3.6 De begunstigingstermijn	19	Checklist dwangsombeschikking	52
3.7 Het moment van effectuering	21	B1 Vooraankondiging opleggen dwangsom	54
3.8 De wijze van effectuering	22	B2 Besluit tot het opleggen van een last onder dwangsom	55
3.9 Kostenverhaal (parate executie)	23	B3 Vordering tot betaling verbeurde dwangsom	57
#4 Dwangsom		B4 Stuiting verjaring verbeurde dwangsom	58
4.1 Algemeen	27	Bijlage C:	
4.2 Voordelen en nadelen dwangsom t.o.v. toepassing bestuursdwang	27	C Dwangbevel	59
4.3 De keuze voor de toepassing van bestuursdwang of een dwangsom	27		
4.4 De dwangsombeschikking, vereisten en mogelijkheden	28		
4.5 Modaliteiten, hoogte van de bedragen en begunstigingstermijn	29		
4.6 Opschorting, opheffen en vermindering	30		
4.7 Het verbeuren en het invorderen van de dwangsommen	30		

In de dagelijkse praktijk staan veel gemeentelijke handhavers voor de vraag hoe ze de handhaving handen en voeten kunnen geven. Welke bestuursrechtelijke mogelijkheden zijn beschikbaar om op een effectieve manier toezicht te houden en eventueel sancties op te leggen? De bestuursrechtelijke handhaving is een complexe zaak en vergt in de praktijk precieze uitvoering. Een fout in de procedure kan zich immers tegen de handhaver keren, zo is de beleving.

Goede kennis van de bestuursrechtelijke handhaving is daarom voor de gemeentelijke handhaver, bestuurders én hun partners in de handhaving een absolute noodzaak. Zeker in een tijd waarin het gedoogbeleid niet meer als acceptabele handhavingsvariant wordt ervaren.

Naast goede kennis van bestuursrechtelijke handhaving is samenwerking tussen de verschillende handhavingsdiensten en een zo groot mogelijke uniforme handhavingsaanpak een geslaagde combinatie gebleken om effectieve handhaving te realiseren.

De Stuurgroep 'Handhaven op Niveau', ingesteld door de Minister van Justitie, richt haar activiteiten expliciet op verdere professionalisering van de ordeningswetgeving en de verbetering van de samenwerking tussen handhavende instanties. Om dit te realiseren reikt de Stuurgroep decentrale overheden graag instrumenten en best practices aan. Maar deze decentrale overheden nemen zelf ook initiatieven. Zo heeft de gemeente Den Haag de kennis over het vak willen stimuleren door een handleiding te ontwikkelen. Deze handleiding bevat een handzame gebruiksaanwijzing voor bestuursrechtelijke handhaving, inclusief een aantal modelbrieven en checklisten. Een handleiding die bredere verspreiding verdient, vindt de Stuurgroep 'Handhaven op Niveau'. De brochure die nu voor u ligt, is een bewerking van deze handleiding en vormt een goed voorbeeld van een best practice. Zij pretendeert niet het ultieme hulpmiddel te zijn. Het is vooral een handig middel dat snel en praktisch een beeld van de bestuursrechtelijke mogelijkheden schetst. De Stuurgroep 'Handhaven op Niveau' en de gemeente Den Haag bieden u deze brochure dan ook graag aan, zodat de handhavingskennis gedeeld kan worden met vakgenoten. Wij wensen u toe dat deze brochure u in uw werk inspireert.

Dr. R.W. Welschen

Voorzitter Stuurgroep 'Handhaven op Niveau'

Voor een effectieve handhaving moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Organisatorische, financiële en ook praktische problemen vragen om heldere beleidskeuzes. Maar ook het juridische aspect mag niet worden veronachtzaamd. Toepassing van dwangmiddelen, zoals het sluiten van panden, kan uiteraard alleen dan effectief zijn, indien het gemeentelijk optreden (ook) een rechterlijke toets kan doorstaan. Gelet op de belangen die op het spel kunnen staan, kan een bestuursorgaan, dat zich genoodzaakt ziet om dwangmiddelen in te zetten, zich feitelijk geen verlies bij de rechter veroorloven; zeker niet, indien met de handhaving de veiligheid van personen is gemoeid. Helaas blijkt echter uit een analyse van de Rijksuniversiteit Utrecht (eindrapport Commissie Alders) dat gemeenten in de door haar onderzochte gevallen, meer dan eens door de rechter werden teruggefloten. In 30% (!) van die gevallen werd de gemeente door de rechter in het ongelijk gesteld wegens strijd met wettelijke voorschriften en/of beginselen van behoorlijk bestuur. Dit is wel een hele slechte score. Jammerlijk, omdat het zo eenvoudig is om het in juridisch opzicht (wel) goed te doen! De Algemene wet bestuursrecht biedt sedert de inwerkingtreding van hoofdstuk 5 in 1998 een heldere regeling voor toepassing van bestuurlijke dwangmiddelen. Ten onrechte worden deze spelregels van de Algemene wet bestuursrecht nog al eens als een last ervaren, juist door degenen die de betreffende handhavingsbeschikkingen voor het bestuur moeten voorbereiden. Voor deze groep heeft de afdeling Juridische Zaken van de Bestuursdienst Den Haag, ter gelegenheid van de inwerkingtreding van hoofdstuk 5 van de Awb, in samenwerking met enkele vakdiensten deze handleiding ontworpen. Het is een handleiding geworden die voor alle beleidsterreinen nuttig kan zijn en voorzien is van modellen, die het besluitvormingstraject stap voor stap begeleiden.

De handleiding heeft in Den Haag de afgelopen jaren gretig aftrek gevonden. Inmiddels mag deze zich ook verheugen in belangstelling buiten de Haagse grenzen. Het verzoek van de Stuurgroep 'Handhaven op Niveau' om de handleiding landelijk te verspreiden, honoreren wij dan ook van harte. Een woord van dank aan het adres van prof. mr. drs. F.C.M.A. Michiels, met wiens aanvullingen deze handleiding nog aan kwaliteit heeft gewonnen. Wij hopen dat het gebruik hiervan kan leiden tot een betere score bij de rechter en daarmee tegelijkertijd tot een effectievere handhaving van de bestuurlijke doelstellingen.

Mr D.H. Cramer Bornemann

Bestuursdienst gemeente Den Haag

#1 Handhaving algemeen

1.1 Algemeen

Handhaving door de gemeente omvat het uitoefenen van toezicht en het opleggen van bestuursrechtelijke sancties. Het begrip handhaving moet in deze handleiding ook uitsluitend in deze (bestuursrechtelijke) zin worden opgevat. Binnen de gemeente kunnen twee bestuursorganen met de handhaving belast zijn op grond van artikel 125 van de Gemeentewet. Dat zijn het College van B. en W. en de burgemeester. In deze handleiding worden beide bestuursorganen verder met het begrip ‘gemeente’ aangeduid.

De strafrechtelijke handhaving door de politie en het Openbaar Ministerie – op grond van het Wetboek van Strafvordering – moet van de bestuursrechtelijke handhaving worden onderscheiden. In dit boekje blijft de bespreking hiervan achterwege. Hetzelfde geldt voor het afdwingen van het gemeentelijk beleid via overeenkomsten (privaatrechtelijke handhaving) en het intrekken van begunstigende beschikkingen. Overigens kunnen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving samengaan, tenzij een wet dit uitdrukkelijk verbiedt.

1.2 Systematiek van de Awb; belang van de Awb voor de bestuursrechtelijke handhaving

De regeling in hoofdstuk 5 van de Awb is per 1 januari 1998 van kracht geworden. Daarmee beoogt de wetgever de regelgeving te harmoniseren en het gesignaleerde gebrek aan toezicht op de naleving van regels en vergunningvoorschriften terug te dringen. Verder wordt gestreefd naar het toepassen en effectueren van sancties.

Hoofdstuk 5 bevat een opsomming van de dwangmiddelen die aan het bestuur toekomen. Dat zijn toezicht, bestuursdwang en dwangsom alsmede de regels, die bij toepassing hiervan in acht moeten worden genomen.

In de afdeling ‘toezicht’ zijn regels opgenomen met betrekking tot de bevoegdheden van toezichthouders: betreden van plaatsen, inzien van bescheiden etc. De bevoegdheden van toezichthouders vond men voorheen verspreid over diverse wetten. Het gebruikelijke pakket van bevoegdheden is in de Awb nu centraal geregeld.

De Gemeentewet blijft voor de toepassing van bestuursdwang niettemin van belang. De toedeling van de bevoegdheid tot bestuursdwang is namelijk onderdeel van de Gemeentewet gebleven (art. 125 Gemeentewet). De regels die

bij toepassing in acht moeten worden genomen zijn nu echter in de Awb te vinden. Dit is gebeurd na inwerkingtreding van de derde tranche Awb. Voor de dwangsom reikt de betekenis van de Awb verder: zowel de toekenning als de toepassing van deze bevoegdheid is in de Awb geregeld.

Het besluit tot toepassing van bestuursdwang of het opleggen van een last onder dwangsom moet – behalve aan de regels in hoofdstuk 5 van de Awb – ook voldoen aan de eisen die voor een bestuursbesluit gelden. Dit betekent dat de voorschriften van hoofdstukken 3 en 4 van de Awb, houdende ‘algemene bepalingen over besluiten’ en ‘bijzondere bepalingen over besluiten’, onverkort op de besluitvorming van toepassing zijn. Zo moet aan de besluitvorming een zorgvuldige afweging van belangen vooraf gaan. Verder moeten belanghebbenden worden gehoord en mogen zij niet onevenredig worden benadeeld.

Voor de voorschriften rond de rechtsbescherming, die zijn opgenomen in de hoofdstukken 6, 7 en 8 van de Awb, moeten in acht worden genomen. Het besluit tot handhaving is immers een beschikking, waartegen belanghebbenden bezwaren kunnen indienen en beroep kunnen instellen. Volgens de hoofdregel in de Awb heeft dit bezwaar geen schorsende werking. Wel kunnen belanghebbenden een voorlopige voorziening vragen.

Ieder besluit tot handhaving dient een bezwaar- en beroepsclausule in deze zin te bevatten.

1.3 Relatie Awb en bijzondere wetten

Het samenstel van regels in de Gemeentewet en de Awb biedt de gemeente in zijn algemeenheid de grondslag voor toepassing van bestuursdwang en dwangsom. Ook in andere wetten kunnen deze bevoegdheden echter geregeld zijn. Zo kent het wegslepen van voertuigen onder de Wegenverkeerswet een geheel eigen regeling, die sterk afwijkt van de Awb.

#2 Toezicht

2.1 Algemeen

Toezicht is een belangrijk handhavingsinstrument. De Awb definieert het begrip toezicht niet. De toelichting op de wet spitst zich vooral toe op het verschil met opsporing: bij toezicht hoeft geen sprake te zijn van een concrete verdenking dat een strafbaar feit is gepleegd. De wet omschrijft in artikel 5:11 van de Awb wel het begrip toezichthouder: 'een persoon, bij of krachtens wettelijk voorschrift belast met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift.'

Personen die met toezicht zijn belast, hebben deze taak bij of krachtens de wet verkregen. Het kan hierbij gaan om een wet in formele zin, maar ook om een gemeentelijke verordening. Bij gemeentelijke verordening wordt door de raad aan burgemeester en wethouders veelal de bevoegdheid toegekend om personen aan te wijzen die met toezicht op naleving van de verordening zijn belast. De aanwijzing vindt dan in de regel categoriaal (voor de diverse functies, niet op naam) plaats.

Deze praktijk is onder de werking van de Awb niet veranderd. Wel is de noodzaak verdwenen om bij wet of verordening de bevoegdheden van deze personen te regelen.

De Awb biedt in Afdeling 5.2 namelijk een algemene regeling van deze bevoegdheden. Toezichthouders ontlenen hun bevoegdheden nu rechtstreeks aan de Awb. Wel blijft de mogelijkheid bestaan om bij verordening of bij het aanwijzingsbesluit de Awb-bevoegdheden te beperken. Dit kan wellicht opportuun zijn, omdat uit de systematiek van de Awb volgt dat iedere toezichthouder tevens bestuursorgaan is. Een toezichthouder maakt (doorgaans) deel uit van een orgaan als bedoeld in art. 1:1 lid 1 sub a (bijvoorbeeld een gemeente) en is doordat hij eigen bevoegdheden heeft, zelf ook bestuursorgaan.

2.2 Binnentreden

Binnentreden behoort tot de belangrijke bevoegdheden van de toezichthouder. Deze is krachtens artikel 5:15 van de Awb bevoegd elke plaats te betreden.

De Awb verzekert hiermede de toegang tot bedrijfspanden, bedrijfsterreinen en woningen. Bij de laatste categorie geldt echter een uitzondering. Als de bewoner/rechthebbende daartoe geen toestemming geeft, mag de toezichthouder een woning niet betreden.

Voor het betreden van een woning – zonder toestemming van de rechthebbende – gelden twee voorwaarden. In de eerste plaats is een bijzondere wet als titel

vereist en in de tweede plaats moet de uitoefening geschieden in overeenstemming met de Algemene wet op het binnentreden (AWBi).

Voor wat betreft de eerste voorwaarde is voor de gemeente artikel 149a van de Gemeentewet van belang: 'indien de zorg voor de nakoming van een voorschrift van een verordening, dat strekt tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of tot bescherming van het leven of de gezondheid van personen, vereist, dat de met de uitoefening van deze zorg belaste personen bevoegd zijn binnen te treden in een woning zonder toestemming van de bewoner, kan de raad deze bevoegdheid bij verordening verlenen.'

Tenzij de bevoegdheid tot binnentreden al uit een bijzondere wet (in formele zin) volgt -hetgeen bij medebewindverordeningen het geval is- moet de gemeenteraad hierin dus bij verordening voorzien.

Deze noodzaak doet zich voor bij autonome verordeningen, zoals de Algemene Plaatselijke Verordening. Ontbreekt een dergelijke titel in wet of verordening, dan is het binnentreden alleen al om deze reden onrechtmatig.

Artikel 149a van de Gemeentewet is in werking getreden met ingang van 1 oktober 1994. Per dezelfde datum is de wet van 31 augustus 1853, Stb. 83, tot verzekering van de uitvoering van plaatselijke verordeningen, vervallen.

Is de vereiste titel voor binnentreden voorhanden, dan moet voor een rechtmatig binnentreden in het concrete geval bovendien voldaan worden aan de in de Algemene wet op het binnentreden (AWBi) opgesomde eisen. Deze houden in:

- de plicht om zich vooraf te legitimeren en het doel mede te delen;
Uitzonderingen: indien de naleving van deze verplichting naar redelijke verwachting ernstig en onmiddellijk gevaar oplevert voor de veiligheid van personen en goederen, of indien de naleving van deze verplichting feitelijk onmogelijk is, of indien de naleving naar redelijke verwachting de strafvordering schaadt ten aanzien van misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten.
- het bezit van een schriftelijke machtiging van de burgemeester of van de procureur-generaal, de officier van justitie of van de hulpofficier van justitie;

Uitzondering: indien terstond in een woning moet worden binnentreden ter voorkoming of bestrijding van ernstig of onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen.

- de machtiging tot binnentreden geldt ten hoogste voor vier woningen en ten hoogste voor vier dagen;
- bij afwezigheid van de bewoner en tussen 00.00 uur en 06.00 uur kan alleen bij dringende noodzaak worden binnentreden en alleen voor zover de machtiging dit uitdrukkelijk bepaalt;
- een verslag van binnentreden moet uiterlijk op de vierde dag na de dag van het binnentreden toegezonden worden aan degene die de machtiging heeft gegeven. Uiterlijk op de vierde dag na het binnentreden krijgt de bewoner een afschrift van dit verslag.

De minister van Justitie heeft modellen vervaardigd voor een machtiging tot binnentreden en voor een verslag van binnentreden.

Het binnentreden van de woning zonder toestemming van de bewoner kan natuurlijk ook onderdeel zijn van bestuursdwang. In dat geval zijn naast de burgemeester, ook burgemeester en wethouders tot afgifte van bedoelde machtiging bevoegd! Het volgend hoofdstuk gaat hier nader op in.

2.3 Overige bevoegdheden

Tot de bevoegdheid van de toezichthouder behoort achtereenvolgens ook:

- het vorderen van inlichtingen (art. 5:16);
- het inzage vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden (art. 5:17);
- het onderzoeken van zaken, deze aan opnemingsonderwerpen en daarvan monsters nemen (art. 5:18);
- het onderzoeken van vervoermiddelen (art. 5:19);
- het vorderen van medewerking van een ieder (art. 5:20).

Voor al deze bevoegdheden geldt de beperking dat de toezichthouder daar slechts gebruik van mag maken voor zover dat in redelijkheid nodig is voor de vervulling van zijn taak (art. 5:13).

Om goed toezicht uit te kunnen oefenen moet een toezichthouder beschikken over de nodige bevoegdheden. Voor het uitoefenen van toezicht is vaak medewerking benodigd van de onder toezicht gestelde. In artikel 5:20, eerste lid, is de verplichting van een ieder opgenomen om aan een toezichthouder alle

medewerking te verlenen die hij redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden. Een verdachte hoeft echter niet te antwoorden, gelet op artikel 29 Sv.

De medewerkingsplicht geldt derhalve niet na het moment waarop de overheid jegens de betrokkene een handeling heeft verricht waaraan deze in redelijkheid de gevolgtrekking heeft kunnen verbinden dat tegen hem strafvervolging wordt ingesteld. Vanaf dat moment is er sprake van 'criminal charge' in de zin van artikel 6 EVRM en kan de betrokkene een beroep doen op het zwijgrecht.

Het bovenstaande kan voor verwarring in de praktijk zorgen. Het komt voor dat er toezichthouders zijn met opsporingsbevoegdheden. De verplichting ligt dan op de toezichthouder om, zodra er sprake is van verdenking, de cautie te geven, dus verdachte op zijn zwijgrecht te wijzen. Degene die onder toezicht staat, moet weten welke 'pet' de ambtenaar op heeft. In het geval van toezicht moet een ieder meewerken. Zodra er echter sprake is van opsporing kan er een beroep op zwijgrecht worden gedaan. Iemand kan immers niet worden verplicht om aan zijn eigen veroordeling mee te werken.

Indien geen gevolg wordt gegeven aan een vordering tot medewerking, kan deze alleen voor zover dit het betreden van plaatsen betreft, met behulp van de politie worden afgedwongen (art. 5:15 Awb). Voor het overige kan medewerking vooralsnog niet met bestuursdwang worden afgedwongen. In een bijzondere wet kan hierop natuurlijk een uitzondering worden gemaakt. Zo is in art. 18.6 Wet milieubeheer een bestuursrechtelijke mogelijkheid geboden tot het daadwerkelijk afdwingen van medewerking aan het toezicht.

De weigering tot medewerking kent tevens een strafrechtelijke pendant. Artikel 184 Wetboek van Strafrecht stelt namelijk strafbaar degene die 'opzettelijk niet voldoet aan een bevel of een vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast'. Voor strafbaarheid op grond van artikel 184 WvSr is in ieder geval vereist dat in feitelijke zin een vordering is gedaan. Het enkel stellen van een vraag is niet voldoende.

#3 Bestuursdwang

3.1 Algemeen

De Gemeentewet (artikel 125) kent aan het gemeentebestuur een algemene bevoegdheid toe tot het uitoefenen van bestuursdwang. Ook de verdere regels omtrent de uitvoering van deze bevoegdheid waren in de Gemeentewet opgenomen, maar zijn komen te vervallen bij de inwerkingtreding van de Algemene wet bestuursrecht.

De wijze waarop bestuursdwang moet worden uitgeoefend vindt men in afdeling 5.3.

De definitie van bestuursdwang in artikel 5:21 van de Awb luidt: 'het door feitelijk handelen door of vanwege een bestuursorgaan optreden tegen hetgeen in strijd met bij of krachtens enig wettelijk voorschrift gestelde verplichtingen is of wordt gedaan, gehouden of nagelaten'.

Het 'feitelijk handelen' omvat onder meer het doen wegnemen, ontruimen, beletten, in de vorige toestand herstellen, of treffen van maatregelen om verdere nadelige gevolgen van de overtreding te voorkomen.

Het uitoefenen van bestuursdwang is dus zuiver gericht op het feitelijk in overeenstemming brengen met de bestuursrechtelijke voorschriften van een onwettige situatie (reparatoire sanctie).

Afdeling 5.3 geldt echter niet indien het feitelijk handelen plaatsvindt ter 'onmiddellijke handhaving' van de openbare orde' (artikel 5:23 Awb). Dit begrip moet beperkt worden opgevat. Men moet hierbij in hoofdzaak denken aan de uitoefening van de bevelsbevoegdheid door of namens de burgemeester op grond van artikel 175 van de Gemeentewet. Indien daarentegen op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening de sluiting van een horecapannd wordt bevolen, dan moet voor de maatregelen ter effectuering van dit bevel – bijvoorbeeld het dichttimmeren van het pand – dus wel de bestuursdwangregeling van de Awb worden gevolgd!

Voor de volledigheid wordt vermeld, dat de sluiting van een drugswoonpand op grond van artikel 174a van de Gemeentewet door de wetgever niet wordt beschouwd als bestuursdwang; dit verklaart waarom bij genoemde bepaling enkele bestuursdwangartikelen uit de Awb 'van overeenkomstige toepassing' zijn verklaard.

3.2 Een plicht of bevoegdheid?

De wetgever heeft bestuursdwang als een bevoegdheid toegekend.

De gemeente kan dus het belang van de handhaving door middel van bestuursdwang afwegen tegen andere belangen, zoals het treffen van een andere bestuursrechtelijke sanctie of het gedogen van de overtreding.

Een gemeente die wil handhaven, mag dat in beginsel ook. Wel moet aan alle eisen van een zorgvuldige voorbereiding zijn voldaan. De Afdeling bestuursrechtspraak RvS meent dat – indien sprake is van een overtreding en mogelijkheden tot legalisatie ontbreken – het in beginsel niet onredelijk of anderszins onaanvaardbaar is dat bestuursdwang wordt aangezegd. Dit met het oog op het belang dat wettelijke voorschriften worden nageleefd en precedentwerking wordt voorkomen. De laatste jaren heeft de Afdeling zelfs regelmatig uitgesproken dat in dergelijke gevallen er niet alleen mag, maar ook moet worden gehandhaafd. Er wordt wel gesproken van een beginselplicht tot handhaving. Zo overwoog de Afdeling in haar uitspraak van 22 september 1997, JB 1997, 269 dat behoudens bijzondere omstandigheden het algemene uitgangspunt is ‘dat in een geval waarin is gehandeld in strijd met een bestemmingsplan en deze handeling niet kan worden gelegaliseerd, ter handhaving van het bestemmingsplan en ter voorkoming van ongewenste precedentwerking moet worden overgegaan tot het toepassen van bestuursdwang.’ Een vergelijkbare overweging is te vinden in ABRvS 2 februari 1998, AB 1998, 181.

Deze jurisprudentie heeft twee zijden. Enerzijds vereenvoudigt dit de motivering van bestuursdwangbeschikkingen, omdat het belang van handhaving van wettelijke regels op zich het optreden al rechtvaardigt. Anderzijds verzaakt dit de motiveringslast, daar waar derden uitdrukkelijk om bestuursdwang hebben verzocht en de gemeente dit wil weigeren! Derden kunnen nu immers in beginsel op handhaving aanspraak maken en de gemeente die daar van afziet zal moeten motiveren waarom dit gebeurt.

3.3 Optreden bij ‘klaarblijkelijk’ gevaar voor overtreding

In de Awb wordt bestuursdwang gedefinieerd als een feitelijk handelen tegen hetgeen in strijd met de regels wordt gedaan, gehouden of nagelaten.

Deze redactie duidt erop dat in feite sprake zou moeten zijn van een daadwerkelijke overtreding. Preventief optreden lijkt dan niet mogelijk.

Toch is er in beperkte mate wel preventief optreden mogelijk, in de vorm van een preventief bestuursdwang- of dwangsbesluit. Volgens jurisprudentie^{*1}

moet het gevaar dat overtreding van een voorschrift zal plaatsvinden dan wel ‘klaarblijkelijk’ aanwezig zijn, in die zin dat het buiten twijfel moet staan dat zonder overheidsingrijpen de overtreding plaatsvindt^{*2}.

Voorbeeld:

wanneer een ondernemer via de pers de verkoop van artikelen aankondigt in een opslagloods waar dat volgens het bestemmingsplan verboden is, dan kan het bestuur niet beletten dat de loods als verkooppriimte wordt ingericht. Voor de verkoop kan wel een last onder dwangsom worden gestuurd. Die houdt in dat, zodra de verkoop begint, de ondernemer dwangsommen verbeurt. Mocht de ondernemer zich hierdoor niet laten afschrikken, dan kan zodra de verkoop begonnen is, vervolgens ook feitelijk worden opgetreden. Als sprake is van een spoedeisend belang, kan namelijk bestuursdwang worden toegepast zonder dat een termijn hoeft te worden gegund.

Als aan de eis van ‘klaarblijkelijkheid’ nog niet is voldaan, kan de gemeente uiteraard wel de (informele) informatieve waarschuwing zenden. Deze behelst dat – als een bepaalde verboden handeling wordt verricht – de aangeschrevene ernstig rekening dient te houden met het voornemen om in dat geval niet werkeloos toe te zien (zie ook paragraaf 3.4).

3.4 Het bestuursdwangbesluit als beschikking in de zin van de Awb

Een beslissing tot toepassing van bestuursdwang moet krachtens artikel 5:24 van de Awb schriftelijk worden meegedeeld. Voorts bepaalt dit artikel uitdrukkelijk dat een dergelijk besluit geldt als een beschikking. Dit brengt mee, dat de regels die elders in de Awb zijn opgenomen over beschikkingen (zie ook onderdeel 1.1) onverkort van toepassing zijn op bestuursdwangbesluiten.

---

^{*1} Zie ABRvS, 19 juni 2002, LJN-nummer AE 4342. Volgens vaste jurisprudentie kan een besluit tot preventieve bestuursdwangaanzegging worden genomen, indien sprake is van klaarblijkelijk gevaar van een op zeer korte termijn te verwachten overtreding van een concreet bij of krachtens de wet gesteld voorschrift en indien die overtreding in het besluit kan worden omschreven met die mate van duidelijkheid die uit een oogpunt van rechtszekerheid ten aanzien van handhavingsbeschikkingen is vereist.

^{*2} Aanvankelijk is in een uitspraak van de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 1 februari 1999 (AB 1999, 302) naast de eis van ‘klaarblijkelijkheid’ tevens geëist, dat uit de overtreding ‘ernstige schade’ zou ontstaan. De Afdeling heeft die eis inmiddels laten vallen.

Een beschikking is altijd 'of gericht op het tot stand brengen van een rechtsgevolg' of bevat een afwijzing van een aanvraag om een rechtsgevolg tot stand te brengen. Een beschikking is echter tevens een beslissing.

Als een gemeente een bestuursdwangbesluit neemt, moet zij dus vast van plan zijn om op te treden wanneer de overtreding niet binnen de in de beschikking gegeven termijn wordt beëindigd. Een voornemen is geen beslissing.

Toch is niet helemaal duidelijk welk rechtsgevolg door de bestuursdwangaan-zegging ontstaat. De gemeente – reeds bevoegd tot bestuursdwang – kondigt slechts aan dat het van die bevoegdheid gebruik gaat maken. Om die reden heeft de wetgever in art. 5:24 Awb met zoveel woorden bepaald dat de beslissing tot toepassing van bestuursdwang een beschikking, en dus een besluit is. Een bestuursdwangbesluit bevat dus de tot uitdrukking gebrachte wil om zo nodig handhavend op te treden.

Vooraankondiging

De informatieve mededeling/waarschuwing is geen besluit in de zin van de Awb. Met deze vooraankondiging stelt de gemeente vast dat een overtreding is geconstateerd. Zij deelt de overtreder/belanghebbende mee dat 'wordt overwogen' om bij voortzetting of herhaling van de overtreding handhavend op te treden.

Zo'n vooraankondiging is in model A1 vervat.

Ook het stilleggen van de bouw (art. 100 Woningwet) is per 1 januari 1998 een vorm van bestuursdwang – en geen feitelijke handeling – die aan alle Awb-eisen moet voldoen.

3.5 Het toezenden van het bestuursdwangbesluit, aan wie?

Artikel 5:24 bepaalt dat het bestuursdwangbesluit bekend wordt gemaakt 'aan de overtreder, aan de rechthebbenden op het gebruik van de zaak ten aanzien waarvan bestuursdwang zal worden toegepast en aan de aanvrager.'

Deze bepaling illustreert dat er bij bestuursdwang meer personen betrokken kunnen zijn dan alleen de overtreder. Laatstgenoemde is soms zelfs niet bekend. Zelfs als deze wel bekend is, is deze niet altijd bij uitstek degene die de overtreding kan (doen) beëindigen. Soms ligt dit meer op de weg van anderen, zoals de eigenaar of huurder van het pand. In dat geval moet het besluit aan hen zijn gericht.

De modellen in de bijlagen houden rekening met de situatie, waarbij behalve de overtreder ook andere personen zijn gemoeid (zie model A1 en A3).

Let wel:

- ook als de overtreder de illegale toestand niet zelf meer zou kunnen beëindigen, dwingt artikel 5:24 Awb tot bekendmaking aan betrokkene, hetgeen ook in verband met het kostenverhaal van belang is;
- naast aanvrager kunnen uiteraard ook andere belanghebbenden bij de kwestie zijn betrokken. Het kan hierbij gaan om belanghebbenden, aan wie in het kader van de voorbereiding om hun zienswijze is gevraagd. Hiervoor is model A2 ontwikkeld. Ook deze moeten, krachtens artikel 3:43 Awb, van het bestuursdwangbesluit in kennis worden gesteld. Volgens model A3 kan dit via het sturen van een afschrift van dit besluit.

Wanneer de overtreder en/of de rechthebbende niet bekend zijn, moet de bestuursdwang in een plaatselijk dagblad/wijkblad worden gepubliceerd. Dit kan ook door middel van aanplakking ter plaatse.

Ten aanzien van rechtspersonen zal de lastgeving zijn gericht tot de rechtspersoon. Naast de rechtspersoon moet de gemeente de last ook richten tot degene die, gelet op zijn positie in de onderneming, het in zijn macht heeft de overtreding feitelijk te (doen) beëindigen. Het is van belang om in deze gevallen gebruik te maken van de gegevens van de Kamer van Koophandel, en om in de motivering van het besluit daarvan melding te maken.

3.6 De begunstigingstermijn

In de bestuursdwangbeschikking moet ingevolge artikel 5:24, vierde lid van de Awb een termijn zijn opgenomen. Binnen deze termijn moeten belanghebbenden in de gelegenheid worden gesteld zodanige maatregelen te treffen dat de daadwerkelijke toepassing van bestuursdwang niet hoeft plaats te vinden. Deze termijnstelling impliceert uiteraard niet dat (het voortduren van) de gewraakte overtreding gedurende die termijn rechtmatig is.

In de bestuursdwangbeschikking moet nauwkeurig worden beschreven welke maatregelen belanghebbende(n) gedurende deze termijn zelfstandig treffen om de overtreding op te heffen. Dit vereiste is in artikel 5:24, vierde lid van de Awb expliciet neergelegd. Overigens is het toegestaan de aangeschrevene(n) alternatieven te bieden waaruit kan worden gekozen.

Van een last is bij bestuursdwang geen sprake. De aangeschrevene krijgt de gelegenheid zelf in te grijpen. De aangeschrevene kan overigens ook iemand anders dan de overtreder zijn. Als de aangeschrevene niet op tijd ingrijpt kunnen de kosten van overheidsoptreden (bestuursdwang) alleen op de overtreder worden verhaald. Anderen dan de overtreder zullen de bestuursdwangaanzegging daarom ook niet als last ervaren. Dit laatste staat los van het feit dat die aanzegging juridisch gezien geen last is.

Er moet een redelijke termijn worden gegeven. De duur hiervan kan van geval tot geval verschillen. Enerzijds geldt dat bij veel overtredingen een onmiddellijk herstel in de vorige toestand onmogelijk dan wel onevenredig belastend is. Anderzijds moeten de ernst van de overtreding (bijvoorbeeld de mate van hinder voor derden) en de tijd dat betrokkene op de hoogte is van het voornemen om bestuursrechtelijke maatregelen te treffen, worden meegewogen.

Volgens de jurisprudentie is een termijnstelling overigens bij sommige overtredingen niet noodzakelijk. Dit omdat 'het ongedaan maken van de overtreding slechts een nalaten vereist': de overtreding zou dan direct kunnen worden beëindigd.

Ook de wetgever zelf maakt op de verplichting tot termijnstelling uitzonderingen. De Awb (artikel 5:24, lid 5) kent de expliciete formulering dat 'geen termijn hoeft te worden gegund, indien de vereiste spoed zich daartegen verzet.' In dat geval blijft echter wel de verplichting bestaan tot een schriftelijke beslissing die aan de belanghebbende(n) bekend moet worden gemaakt alvorens die wordt uitgevoerd.

Als 'de situatie dermate spoedeisend is dat de beslissing tot toepassing van bestuursdwang niet vooraf kan worden gegeven,' kan deze zelfs – maar dan wel zo spoedig mogelijk – achteraf nog worden bekendgemaakt. In de bijlagen is een model van een dergelijke beschikking opgenomen (model A6).

De beroepstermijn treedt ook dan uiteraard pas in werking na de bekendmaking van het besluit.

3.7 Het moment van effectuering

Wanneer de aangeschrevene de termijn mocht laten verstrijken zonder de overtreding te beëindigen, dan kan de gemeente tot daadwerkelijk optreden overgaan op basis van het genomen besluit. Dit geldt nu ook voor sluiting van recreatie-inrichtingen op grond van de Wet milieubeheer.

Ook is het mogelijk om een nieuwe termijn te geven, al dan niet na een wijziging van de omstandigheden. Gedurende die nieuwe termijn kan de gemeente dan niet optreden. De nieuwe termijnstelling wordt gezien als een wijziging van het primaire besluit, en wordt daarom opnieuw als een besluit aangemerkt waartegen ook opnieuw bezwaar en beroep mogelijk zijn.

Belanghebbende kan tegen het besluit tot toepassing van bestuursdwang een bezwaarschrift hebben ingediend. Dit schorst de werking van het besluit niet. Hiervan is pas sprake als tevens bij de President van de rechtbank dan wel, indien rechtstreeks beroep op de Afdeling openstaat (milieuzaken!), de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak om een voorlopige voorziening is verzocht en dit verzoek door de President of Voorzitter is toegewezen. De gemeente kan dus na het verstrijken van de begunstigingstermijn onmiddellijk tot de uitvoering van bestuursdwang overgaan. Vanuit het oogpunt van rechtszekerheid is het echter raadzaam om, als een voorlopige voorziening is verzocht, de uitspraak van de President af te wachten. (zie hoofdstuk 6.2.). In het belang van betrokkene is het wenselijk deze hiervan schriftelijk op de hoogte te stellen. Hierbij dient er wel voor te worden gewaakt dat de mededeling kan worden uitgelegd als een herziening van de begunstigingstermijn. Tegen een dergelijk besluit staan immers bezwaar en beroep open!

De bijlagen bevatten een model (model A5), dat met dit aspect nadrukkelijk rekening houdt.

Overigens verdient het aanbeveling om, voorafgaand aan de feitelijke uitvoering, belanghebbenden vooraf schriftelijk in kennis te stellen van de datum of data, waarop de bestuursdwang zal plaatsvinden. Het kan voor betrokkene aanleiding zijn zich uiteindelijk toch aan de wens van de gemeente te conformeren, zodat van verdere actie kan worden afgezien. Ook voor deze feitelijke mededeling, waartegen eveneens geen beroep kan worden ingediend, is model A4 ontworpen.

3.8 De wijze van effectuering

Aan de uitoefening van bestuursdwang zijn vaak nogal wat praktische bezwaren verbonden. Bij voortdurende overtredingen is bestuursdwang arbeidsintensief. Zo moeten de in beslag genomen goederen worden opgeslagen en beheerd. Niet altijd kunnen de kosten worden verhaald. Dit speelt vooral in gevallen waarbij de overtreder niet bekend is.

De artikelen 5:27, 5:28, en 5:29 van de Awb geven de gemeente diverse bevoegdheden om het bestuursdwangbesluit te effectueren. Daarnaast kunnen eventueel bijzondere bevoegdheden worden ontleend aan het gestelde in bijzondere wetten, zoals het zetten van een wielklem en dergelijke. Bij de uitoefening van de gekozen sanctie moet het evenredigheidsbeginsel steeds in acht worden genomen.

Het betreden van plaatsen:

Artikel 5:27 Awb: om aan een besluit tot toepassing van bestuursdwang uitvoering te geven, hebben de personen die daartoe zijn aangewezen door het bestuursorgaan dat tot toepassing van bestuursdwang bevoegd is toegang tot elke plaats, voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van de taak nodig is. Bij de uitoefening van bestuursdwang is voor het zonder toestemming van de bewoner binnentreden in woningen, een machtiging vereist als bedoeld in artikel 2 van de Algemene wet op het binnentreden. Zie hierover ook hoofdstuk 2, 'toezicht'.

Het verzegelen:

Artikel 5:28 Awb: het orgaan dat bestuursdwang toepast is bevoegd om gebouwen, terreinen en hetgeen zich daarin of daarop bevindt te doen verzegelen. Het voordeel van verzegeling is, dat deze in de praktijk eenvoudig is aan te brengen. In plaats van ingrijpende fysieke maatregelen, zoals het dichttimmeren van gebouwen of het weghalen van machines of andere inventaris, wordt volstaan met een min of meer symbolische handeling. Een nadeel is echter, dat indien betrokkenen niet bereid zijn zich aan de rechtstoestand van de verzegeling te houden, dan alsnog nader met bestuursdwang of het opleggen van een dwangsom moet worden opgetreden. De enige directe sanctie op het verbreken van de verzegeling is een strafsanctie (art. 199 Wetboek van Strafrecht).

Het meevoeren en opslaan van zaken:

Artikel 5:29 Awb: tot de bevoegdheid tot toepassing van bestuursdwang behoort het meevoeren en opslaan van daarvoor vatbare zaken, voor zover de toepassing van bestuursdwang dit vereist. Bij het meevoeren en opslaan van zaken dient aan degene die de zaken op het tijdstip van de uitoefening van de bestuursdwang onder zijn beheer (d.w.z. in zijn macht) had, een afschrift van een 'proces-verbaal' te worden verstrekt. Deze schriftelijke vastlegging kan door de betrokken ambtenaar worden opgesteld, bij voorkeur met een ondertekening door de wederpartij. Het verdient voorts aanbeveling de in beslag genomen zaken te fotograferen zodat eventuele geschillen over beschadiging of zoekraken van waardevolle zaken kunnen worden voorkomen. In de praktijk vergt het meevoeren en opslaan van zaken een gedegen voorbereiding.

Het spreekt voor zichzelf dat van een bestuursorgaan niet kan worden verlangd de meegevoerde en de opgeslagen zaken voor onbepaalde tijd te bewaren. Ten aanzien van de weer af te geven zaak heeft de gemeente een recht van retentie. Artikel 5:30 van de Awb geeft daarom de bevoegdheid meegenomen zaken na een bewaartermijn van dertien weken te verkopen aan een derde 'om niet' over te dragen of te vernietigen.

Als daarvan mededeling wordt gedaan bij het verstrekken van een afschrift van het proces-verbaal, wordt voorkomen dat betrokkene hierdoor wordt verrast. In geval van verkoop kan de gemeente de gemaakte kosten op de opbrengst verhalen. Het eventuele batige saldo staat, ingevolge artikel 5:30, vierde lid, van de Awb gedurende drie jaar ter beschikking van de voormalige eigenaar.

3.9 Kostenverhaal (parate executie)

De uitoefening van bestuursdwang brengt altijd kosten met zich mee. Het recht van parate executie geeft een bestuursorgaan de bevoegdheid tot verhaal van deze kosten zonder de voorafgaande tussenkomst van de rechter.

Welke kosten?

Ingevolge artikel 5:25 van de Awb kunnen de kosten die zijn verbonden aan de toepassing van bestuursdwang weer op de overtreder worden verhaald, tenzij het onredelijk is om de kosten (geheel of gedeeltelijk) op betrokkene te verhalen.

Tot deze kosten behoren in elk geval:

- de kosten van opslag en bewaring;
- de wettelijke rente;
- de kosten van de voorbereiding en uitvoering van de bestuursdwang voor zover die zijn gemaakt na het verstrijken van de gegeven begunstigingstermijn, zulks eveneens bij de op het laatste moment (omdat de overtreding inmiddels was beëindigd) niet-uitgevoerde bestuursdwang. Hieronder vallen tevens personeelskosten, opslagkosten e.d.;
- de schade toegebracht aan derden/niet-overtreders als gevolg van het betreden van terreinen van derden/niet-overtreders.

De kosten die zijn gemaakt bij het uitoefenen van toezicht en bij de voorbereiding van het bestuursdwangbesluit - voorafgaande aan het verstrijken van de begunstigingstermijn - kunnen niet in rekening worden gebracht.

Bijzondere omstandigheden kunnen er toe leiden dat geheel of gedeeltelijk van het kostenverhaal wordt afgezien. Kostenverhaal is dus regel, het afzien hiervan een uitzondering. In het handhavingsbesluit moet uitdrukkelijk worden vermeld of de kosten wel of niet worden verhaald. Als met de bestuursdwang in de eerste plaats een algemeen belang is gediend, kan dit aanleiding zijn om de kosten niet te verhalen.

Op wie?

Ingevolge artikel 5:25 van de Awb kunnen de kosten van bestuursdwang worden verhaald op de overtreder. Dit brengt mee, dat het kostenverhaal soms een ander zal kunnen treffen dan degene aan wie de aanzegging is gestuurd. In de aanzegging moet overigens worden vermeld hoe bestuursdwang door de aangeschrevene kan worden voorkomen.

Wanneer sprake is van meer dan één overtreder, en elk van de overtreders in staat is de omschreven maatregelen ter voorkoming van bestuursdwang te treffen, zijn de overtreders hoofdelijk aansprakelijk. De overheid kan zich er toe beperken de meest solvante overtreder voor het geheel van de kosten van bestuursdwang aan te spreken.

Ook de bestuurders van rechtspersonen kunnen in die hoedanigheid, naast de rechtspersoon zelf, worden aangemerkt als overtreder van bestuursrechtelijke voorschriften.

Hoe?

De gemeente kan de verschuldigde kosten, verhoogd met de kosten van de invordering, bij dwangbevel invorderen (artikel 5:26 Awb). De dwangbevelprocedure is niet exclusief: de overheid kan desgewenst de kosten langs de normale rechtsweg (door middel van een dagvaarding) innen. Met name als het om geringe vorderingen gaat en geen professionele rechtshulp nodig of vereist is, biedt de normale rechtsweg een bruikbaar alternatief.

Het dwangbevel biedt een executoriale titel, met de mogelijkheid van parate executie. Voor invordering en voor het eventueel leggen van beslag hoeft dus niet apart toestemming aan de rechter te worden gevraagd (zie artikel 5:26, tweede lid). In beginsel wordt in eerste aanleg een vordering tot betaling van de kosten, met een specificatie hiervan, aan de overtreder gezonden. Wanneer het verschuldigde bedrag niet wordt voldaan, kan vervolgens invordering plaatsvinden bij dwangbevel. Hiervoor is een model ontworpen (model C).

Het dwangbevel wordt op kosten van de schuldenaar bij deurwaardersexploot betekend en ten uitvoer gelegd. Dit met toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Binnen zes weken na de betekening van het dwangbevel staat verzet open door dagvaarding van de gemeente bij de rechtbank.

De rechtbank toetst dan primair of het kostenverhaal correct is. Dat wil zeggen of het klopt met de feiten; of de kosten voldoende zijn gespecificeerd e.d.

De rechtbank toets verder - marginaal - of bij de feitelijke uitoefening van de bestuursdwang de vereiste zorgvuldigheid in acht is genomen (zie ook hoofdstuk 6).

Het aantekenen van verzet tegen het dwangbevel heeft schorsende werking, zodat de tenuitvoerlegging van het dwangbevel dan vooralsnog niet kan plaatsvinden. Wel kan de rechter de schorsing van de tenuitvoerlegging opheffen op verzoek van de gemeente (art. 5:26 lid 4 Awb). In de verzetsprocedure na het aantekenen van verzet tegen het dwangbevel geldt in beginsel het vereiste van een verplichte procesvertegenwoordiging. Dit betekent dat een advocaat moet worden ingeschakeld die namens het bestuursorgaan de procedure voert.

Ten aanzien van meegevoerde en opgeslagen goederen bestaat feitelijk nog een afzonderlijke mogelijkheid van kostenverhaal via parate executie, zoals beschreven in paragraaf 3.9.

#4 Dwangsom

4.1 Algemeen

Een bestuursorgaan dat bevoegd is om bestuursdwang toe te passen kan, indien het belang dat het betrokken voorschrift beoogt te beschermen zich daartegen niet verzet, aan de overtreder een last onder dwangsom opleggen (artikel 5:32 Awb). Bij deze bestuursrechtelijke dwangsom wordt de overtreder aangeschreven om de overtreding te beëindigen en/of voortzetting of herhaling daarvan te voorkomen. Dit op straffe van de verbeurte van één of meer bedragen. Hoewel de dwangsom, evenals bestuursdwang, een reparatoir karakter heeft, is toch in feite sprake van een indirecte sanctie. Als niet aan de in de dwangsombeschikking neergelegde aanschrijving wordt voldaan, moet worden betaald, maar blijft wel de primaire verplichting (de beëindiging van de overtreding) in stand. Dit kan ertoe leiden dat in tweede instantie toch een besluit tot het uitoefenen van bestuursdwang noodzakelijk is.

4.2 Voordelen en nadelen dwangsom t.o.v. toepassing bestuursdwang

De dwangsom geeft de gemeente de mogelijkheid om bij handhaving flexibel op te treden om de overtreding te doen beëindigen zonder alle bijkomende praktische bezwaren die aan bestuursdwang kleven. Bij de dwangsom hoeft immers niet daadwerkelijk te worden opgetreden. De gemeente dient slechts te controleren of aan de last onder dwangsom gevolg is gegeven. Bovendien kan (en moet!) de hoogte van de dwangsom doelgericht op de ernst van de overtreding worden afgestemd (proportionaliteit).

Daarnaast komt de opbrengst ten gunste van de gemeente. Hierbij moet wel worden bedacht dat de controle, vooral bij onregelmatig optredende overtredingen van gedragsvoorschriften, een flinke inspanning kan vergen.

Als uit controle blijkt dat niet tijdig aan de lastgeving is voldaan, verbeurt de betrokkene de in de beschikking genoemde bedragen. De gemeente kan deze bedragen zo nodig bij dwangbevel invorderen (zie paragraaf 4.7).

4.3 De keuze voor de toepassing van bestuursdwang of een dwangsom

De koppeling in artikel 5:32 Awb van de dwangsombevoegdheid aan de bestuursdwangbevoegdheid roept de vraag op, of ook van deze beide bevoegdheden gelijktijdig gebruik kan worden gemaakt. De wetgever beantwoordt deze vraag in artikel 5:36 Awb uitdrukkelijk ontkennend. Het opleggen van een last onder dwangsom is niet mogelijk zolang voor dezelfde overtreding een beslissing tot toepassing van bestuursdwang van kracht is. Deze zou eerst moeten worden ingetrokken.

Beide handhavingsmiddelen kunnen dus niet gelijktijdig, maar wel achter- en vervolgens worden toegepast. Dit betekent dat er steeds een keuze voor één van beide sanctiemiddelen moet worden gemaakt.

Er zal echter altijd voor toepassing van bestuursdwang moeten worden gekozen indien 'het belang dat het betrokken voorschrift beoogt te beschermen' zich verzet tegen het opleggen van een dwangsom (zie artikel 5:32 Awb). Het indirecte karakter van de dwangsom (zie ook onderdeel 4.1) sluit bijvoorbeeld de toepassing hiervan uit in situaties waar een direct ingrijpen noodzakelijk is. Daarbij kan worden gedacht aan spoedeisende gevallen. In dat geval moet worden gekozen voor de directe sanctie door middel van bestuursdwang.

Voor het alternatief van een dwangsom in plaats van bestuursdwang mag niet worden gekozen als - gelet op het belang dat geschonden wordt door de overtreding van een wettelijk voorschrift - het risico bestaat dat de overtreding ondanks de last onder dwangsom voortduurt of herhaald wordt.

4.4 De dwangombeschikking, vereisten en mogelijkheden

Ten aanzien van een dwangombesluit gelden in de praktijk grotendeels dezelfde eisen als voor een bestuursdwangbesluit. Uitzondering is het kostenverhaal dat in dezen niet aan de orde is.

Enkele aanvullende opmerkingen:

- hoewel de dwangsom er altijd toe strekt toekomstig gedrag te sturen (nalen of niet voortzetten van een overtreding, herstellen van een inbreuk), is een preventief dwangombesluit, evenals bij de toepassing van bestuursdwang, alleen mogelijk bij 'klaarblijkelijk' gevaar voor een overtreding.
- momenteel wordt erkend dat het instrument van de dwangsom ook kan worden ingezet bij het handelen zonder de vereiste vergunning. Het doen indienen van een vergunningaanvraag kan echter niet door een dwangsom worden afgedwongen. Het niet-aanvragen van vergunning is op zichzelf immers niet onwettig, dat is alleen het handelen zonder vergunning! In de praktijk wordt soms een formulering gehanteerd, inhoudende dat 'indien binnen de gestelde termijn een ontvankelijke vergunningaanvraag wordt ingediend, geen dwangsom zal worden verbeurd.' Dit is juridisch onjuist: de verbeurte vindt van rechtswege plaats als de overtreding voortgaat. Wel kan in het dwangombesluit een overweging worden opgenomen, inhoudende dat indien binnen de gestelde termijn een ontvankelijke

vergunningaanvraag wordt ingediend, invordering niet zal plaatsvinden. Weliswaar meent de Afdeling dat oplegging en invordering in beginsel bij elkaar horen, maar er is nu eenmaal geen wettelijke invorderingsplicht. Overigens heeft de bestuursrechter ook niet de bevoegdheid het wel of niet invorderen te beoordelen: de invordering is een niet-appellabel besluit.

4.5 Modaliteiten, hoogte van de bedragen en begunstigingstermijn

Ingevolge artikel 5:32, vierde lid van de Awb kan het bevoegd gezag de dwangsom vaststellen op:

- een bedrag ineens;
- een bedrag per tijdseenheid waarbinnen de last niet is uitgevoerd;
- of een bedrag per overtreding.

Bij de twee laatste gevallen wordt in de dwangombeschikking - conform de wettelijke eis - een maximumbedrag vastgesteld waarboven geen dwangsom meer wordt verbeurd.

Bij de keuze tussen deze 'modaliteiten van vaststelling' bestaat een redelijke vrijheid. Wel kan de aard van de overtreding de keuze van modaliteit beïnvloeden: als de overtreding bestaat uit het laten voortduren van een niet gewenste toestand, kan uiteraard niet worden gekozen voor de verbeurte per overtreding maar is de verbeurte per tijdseenheid aangewezen.

Voor elke afzonderlijke overtreding kan steeds slechts één van de genoemde modaliteiten worden gekozen. Wel kan zich de situatie voordoen dat een dwangombeschikking wordt uitgevaardigd ter zake van meerdere soorten overtredingen die gelijktijdig plaatsvinden, waarbij voor elk van deze overtredingen een andere modaliteit wordt gekozen met even zovele eindbedragen.

De wet noemt geen maximumhoogte van het te verbeuren bedrag, maar geeft wel criteria voor de vaststelling van de hoogte. Zo moeten de bedragen 'in een redelijke verhouding staan tot de ernst van het geschonden belang en tot de beoogde werking van het opleggen van de dwangsom' (art. 5:32, vierde lid). Hoe daar in de praktijk mee wordt omgegaan zal van geval tot geval kunnen verschillen. De dwangsom zal echter steeds zodanig effectief moeten zijn als nodig is om de overtreder de overtreding te doen beëindigen.

Wellicht kunnen de beide criteria soms niet in overeenstemming worden gebracht. Bij een lichte overtreding heeft een laag bedrag mogelijk te weinig effect terwijl een verhoging juist niet in overeenstemming met de zwaarte van de overtreding zou zijn. In dat geval zou eventueel voor een ander handhavingsmiddel kunnen worden gekozen.

Voorts moet in de last onder dwangsom de termijn worden vermeld waarbinnen de overtreder de last kan uitvoeren zonder dat een dwangsom wordt verbeurd. Deze begunstigingstermijn is te vergelijken met de begunstigingstermijn bij bestuursdwang. Uit de toelichting op de wet blijkt dat de termijn bij een dwangsombeschikking 'zo kort mogelijk' moet worden gesteld. In gevallen waarin de last slechts strekt tot het voorkomen van herhaling van overtreding, hoeft doorgaans geen termijn te worden gegeven.

4.6 Opschorting, opheffen en vermindering

Artikel 5:34 van de Awb houdt er rekening mee dat de overtreder blijvend of tijdelijk niet in staat is om aan de last te voldoen. Op diens verzoek kan dan de last worden opgeheven. Ook kan op diens verzoek de looptijd ervan voor een bepaalde termijn worden opgeschort. Verder kan de dwangsom desgevraagd worden verminderd. Hierbij valt in de eerste plaats te denken aan overmacht. Maar ook buiten gevallen van overmacht kan een dergelijk verzoek worden ingewilligd.

Als de beschikking een jaar van kracht is geweest en er geen dwangsom verbeurd is, kan de overtreder om opheffing van de last verzoeken. Het artikel doet niets af aan de mogelijkheid voor de gemeente om reeds binnen een jaar ambtshalve de dwangsombeschikking in te trekken. Een verplichting tot een grondige heroverweging bestaat echter pas na een jaar, indien binnen dat jaar geen dwangsom is verbeurd.

4.7 Het verbeuren en het invorderen van de dwangsommen

Het al dan niet indienen van bezwaren en/of een verzoek om voorlopige voorziening bij de President van de rechtbank of de Voorzitter van de Afdeling tegen de dwangsombeschikking heeft geen invloed op het moment waarop de dwangsommen worden verbeurd. Dit moment wordt uitsluitend bepaald door de begunstigingstermijn.

Vervolgens worden de verbeurde dwangsommen door of namens het bestuursorgaan ingevorderd. Net als bij het kostenverhaal na de toepassing van bestuursdwang (zie paragraaf 3.9) kunnen de verschuldigde bedragen zo nodig bij dwangbevel worden ingevorderd.

Deze constructie geeft aanleiding tot een zogenoemde meervoudige rechtsbescherming. Enerzijds kan bezwaar en beroep worden ingesteld tegen de dwangsombeschikking, maar anderzijds kan ook de tenuitvoerlegging van dit primaire besluit (anders dan bij het effectueren van het bestuursdwangbesluit!) worden geschorst door verzet aan te tekenen tegen het dwangbevel tot invordering van de verbeurde dwangsommen. De verzetsrechter beziet daarbij nadrukkelijk of daadwerkelijk sprake is van een herhaalde of voortgezette overtreding op basis waarvan het dwangbevel is uitgevaardigd. De gemeente moet dit via grondige rapportage kunnen aantonen. Sommige rechtbanken spreken in dit verband van een proces-verbaal. Het verdient daarom aanbeveling in de praktijk een beroep te doen op ten minste twee rapporteurs.

De gemeente moet tijdig beginnen met de procedure tot invordering van de verschuldigde bedragen. Ingevolge artikel 5:35 Awb verjaart de bevoegdheid tot invordering door verloop van zes maanden na de dag van verbeurde/de dag van overtreding. Deze verjaring kan door de gemeente worden gestuit. In de bijlage is daarvoor model B4 opgenomen.

Wanneer de verschuldigde bedragen niet worden voldaan, kunnen deze bij dwangbevel worden ingevorderd. Dit dwangbevel wordt op kosten van de schuldenaar bij deurwaardersexploot betekend. Het wordt met toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervolgens ten uitvoer gelegd.

Verzet is mogelijk door de gemeente te dagvaarden. Dit kan echter alleen binnen zes weken na de dagtekening (betekening) van het dwangbevel. Het verzet schorst de verdere tenuitvoerlegging, zij het dat ook hier de gemeente aan de rechter opheffing van de schorsing kan vragen. De verzetsrechter gaat vervolgens slechts na of de overtreding na de begunstigingstermijn is voortgezet of herhaald en of dus terecht tot het innen van de verbeurde dwangsommen is overgegaan. De onderliggende dwangsombeschikking staat hierbij niet meer ter discussie.

Procesvertegenwoordiging is – evenals bij het dwangbevel voor het kostenverhaal van bestuursdwang – ook voor de verzetsprocedure tegen het dwangbevel tot het innen van de verbeurde dwangsommen in principe een vereiste. Men is verplicht een beroep te doen op een advocaat, die namens het bestuursorgaan de procedure voert (*zie onderdeel 3.9*).

Overigens heeft de gemeente uiteraard altijd de vrijheid om een betalingsregeling te treffen. Deze kan de vorm van termijnbetaling hebben. Ook kan eventueel van het invorderen van de verbeurde som(men) worden afgezien.

#5 De bestuurlijke boete

De bestuurlijke boete verplicht tot het betalen van een geldsom aan de overheid wegens overtreding van een – bij of krachtens de wet gesteld – voorschrift. Het bestuursorgaan kan de boete opleggen zonder tussenkomst van de rechter. Wel is achteraf bezwaar en beroep mogelijk. De bestuurlijke boete is onvoorwaardelijk en repressief. Bij de boete wordt geen last gegeven. Een dwangsom is daarentegen voorwaardelijk en preventief. De boete betreft een reeds gepleegde overtreding en biedt niet de mogelijkheid de betalingsplicht te ontgaan door, zoals bij de dwangsom, alsnog aan een lastgeving te voldoen. De boete kan worden ingezet in bijvoorbeeld het verkeersrecht en het sociaal zekerheidsrecht. Een algemene regeling daaromtrent is in voorbereiding bij de vierde tranche van de Awb. Het voorontwerp van deze vierde tranche is op 7 september 1999 aangeboden aan de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken.

Het onderwerp bestuurlijke boete blijft de gemoederen echter bezighouden. Het is nog niet duidelijk tot welke uitkomsten deze discussie zal leiden. Gelet hierop kan het mogelijk nog enige tijd duren voordat gemeenten dit instrument breder kunnen inzetten. Breder althans dan in het kader van de Algemene Bijstandswet het geval is. Daarvoor is nodig dat in bijzondere wetten, zoals de Wet milieubeheer, de Woningwet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening, boetebevoegdheden worden toegekend. In de Awb zelf zal niet de bevoegdheid tot boeteoplegging worden toegekend, maar zal slechts worden geregeld hoe met een elders toegekende of toe te kennen boetebevoegdheid moet worden omgegaan.

Bij de handhaving van milieuwetgeving doet zich een nieuwe ontwikkeling voor. Het tweede kabinet-Kok heeft zich op het standpunt gesteld dat, in afwachting van een regeling van de bestuurlijke boete in de Awb en toekenning van de boetebevoegdheid in de Wet milieubeheer, artikel 37 van de Wet economische delicten op korte termijn soelaas kan bieden ter verbetering van de handhaving op milieuterrein. Krachtens dit artikel bestaat de mogelijkheid om de transactiebevoegdheid van het OM over te dragen aan bestuursorganen voor bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) aangewezen delicten. Op 1 november 2000 is het Transactiebesluit milieudelicten (Stb. 2000, 302) in werking getreden. Dit besluit werkt vooralsnog tot 1 mei 2003 en voorziet in een experimentele toepassing van bedoeld instrument door een aantal bestuursorganen. Na de evaluatie ervan zal worden bezien of de regeling voor meer of alle bestuursorganen gaat gelden dan wel wordt beëindigd.

#6 Rechtsbescherming

6.1 Bij toezicht

Het toezicht wordt in deze handleiding behandeld als een afzonderlijk handhavingsmiddel. Dit overigens in overeenstemming met de regeling in de Awb.

De vraag is of en in hoeverre belanghebbenden zich hiertegen kunnen verzetten door een beroep op de rechter te doen.

Bij het uitoefenen van toezicht worden feitelijke handelingen verricht waar geen besluit aan te pas komt. Tegen de feitelijke uitoefening van toezicht staat dus meestal geen beroep op de bestuursrechter open.

De toezichthoudende handelingen vormen in de regel de basis voor het opleggen van bestuursdwang of het opleggen van een last onder dwangsom, dat wel met een besluit gepaard gaat. De rechtmatigheid van de toezichthoudende handelingen zouden in die gevallen - achteraf en indirect - alsnog bij de bestuursrechter aan de orde kunnen komen in de procedure die tegen de handhavingsbeschikking wordt gevoerd.

Als bij de uitoefening van toezicht onregelmatigheden zijn begaan, zullen deze in beginsel niet leiden tot een vernietiging van de handhavingsbeschikking.

In tegenstelling tot het strafrecht geldt in het bestuursrecht een vrijere bewijsleer.

Als de overtreding voor de rechter aannemelijk is geworden, is dat voldoende.

Toch trekt ook de bestuursrechter een grens bij de toelaatbaarheid van bewijs.

Indien het bewijs is verkregen 'op een wijze die zozeer indruist tegen hetgeen van een behoorlijk handelende overheid mag worden verwacht, dat dit gebruik onder alle omstandigheden ontoelaatbaar moet worden geacht', zal ook de bestuursrechter het bewijs van overtreding buiten beschouwing laten

(Vz. ABRvS, oktober 1997, JB 1997/28).

6.2 Bij bestuursdwang en dwangsom

Bij bestuursdwangbesluiten en besluiten tot het opleggen van een dwangsom geldt dezelfde rechtsbescherming. Tegen het bestuursdwangbesluit én het besluit tot het opleggen van een last onder dwangsom staan bezwaar en beroep open. Een bezwaarschrift moet worden ingediend bij het orgaan dat het handhavingsbesluit nam. Beroep kan bij de rechtbank worden ingesteld tegen de beslissing op bezwaar. Het hoger beroep kan worden ingesteld op de Afdeling, of - in milieuzaken - rechtstreeks bij de Afdeling. Deze rechtsbescherming betreft uiteraard ook de besluiten die van het primaire besluit zijn afgeleid. Daaronder vallen de weigering, wijziging of de intrekking van genoemde handhavingsbesluiten (zie onderdeel 4.7).

Onmiddellijk nadat het aan belanghebbende is bekendgemaakt treedt het handhavingsbesluit in werking. Bezwaar- of beroepschriften hebben geen schorsende werking op het besluit. Wel kan om een voorlopige voorziening worden gevraagd. Zo'n verzoek moet worden ingediend bij de President van de rechtbank, respectievelijk de Voorzitter van de Afdeling bestuursrecht-spraak. De President of de Voorzitter kan een voorlopige voorziening treffen 'indien onverwijld spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist' (art. 8:81 Awb).

Er moet dus sprake zijn van een spoedeisend belang zijn, wil de werking van het handhavingsbesluit worden opgeschort. Gezien de ingrijpende aard is dit bij handhavingsbeschikkingen al snel het geval. Om te voorkomen dat belanghebbende schadevergoeding eist, verdient het aanbeveling de handhavingsbeschikking niet te effectueren voordat de President/Voorzitter op het verzoek om voorlopige voorziening uitspraak heeft gedaan.

De overtreder en andere belanghebbenden wordt in de regel schriftelijk medegedeeld dat de gemeente met de uitvoering van bestuursdwang of invordering van de verbeurde dwangsom wacht, totdat op het verzoek om voorlopige voorziening is beslist. Deze mededeling levert volgens de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht-spraak geen besluit op in de zin van de Awb, maar een feitelijke mededeling (ABRvS, 18 november 1996, Gst 1997, no 7060).

De verbeurde dwangsommen en de kosten van bestuursdwang kunnen worden verhaald bij dwangbevel (zie ook de onderdelen 3.9 respectievelijk 4.7). In beide gevallen kan de belanghebbende hiertegen verzet aantekenen door het bestuursorgaan voor de rechtbank te dagvaarden. Deze verzetsprocedure schorst de tenuitvoerlegging van het dwangbevel. Wel kan de rechter om opheffing van de schorsing worden gevraagd.

Toelichting op het karakter van de verzetsprocedure bij respectievelijk bestuursdwang en dwangsom:

- Verzet tegen kosten bestuursdwang:
het besluit tot bestuursdwang staat in de verzetsprocedure niet meer ter discussie. De verzetsrechter oordeelt slechts over de vraag of de kosten niet onredelijk hoog zijn en/of het feitelijk optreden niet onrechtmatig is geweest. Ook kijkt de rechter of er na het verstrijken van de begunstigings-

termijn nog wel sprake was van een overtreding, met andere woorden of het bestuur wel mocht effectueren en of de aangeschrevene niet reeds zelf de vereiste maatregelen had uitgevoerd.

- Verzet bij verbeurde dwangsommen:
de verzetsrechter spreekt zich ook hier niet uit over de rechtmatigheid van de oplegging, de hoogte van de bedragen of de noodzaak van inning. De rechter gaat slechts na of de overtreding waarvoor een dwangsom is opgelegd, is herhaald of voortgezet. De bewijslast ter zake ligt bij het bestuursorgaan. Dit vraagt derhalve om een zorgvuldige rapportage van toezichthouder en/of opsporingsambtenaar bij de controle op de begane overtreding(en)!

6.3 Positie derden-belanghebbenden

De positie van derden-belanghebbenden verdient bijzondere aandacht. Zij doen veelvuldig beroep op het gemeentebestuur gebruik te maken van diens handhavingsinstrumenten. Op basis van recente jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht-spraak geldt een 'beginselplicht tot handhaving' (vgl. par. 3.2). Deze stelt zware eisen stelt aan de motivering om van handhaving af te zien nadat daarom is verzocht door een belanghebbende.

Tegen een weigering of fictieve weigering om een sanctiebesluit te nemen kan een derde-belanghebbende bezwaar en beroep aantekenen. De afwijzing van een verzoek van een belanghebbende (in het milieurecht zelfs een ieder) een sanctiebesluit te nemen (de afwijzing dus van een aanvraag) is ook een (appellabele) beschikking (art. 1:3 lid 2 Awb). Het niet (tijdig) nemen van een beslissing op zo'n aanvraag is appellabel op grond van art. 6:2 Awb.

In de praktijk is echter ook denkbaar dat een door het bestuur ingezet handhavingstraject niet helemaal wordt afgemaakt. Bijvoorbeeld in die zin dat uiteindelijk niet tot effectuering van bestuursdwang of invordering van verbeurde dwangsommen wordt overgegaan. Bij handhavingsbeschikking is dan weliswaar een sanctie opgelegd, maar de illegale situatie duurt niettemin voort.

De bestuursrechter beschouwt de feitelijke toepassing van bestuursdwang en de invordering van dwangsommen als feitelijk handelen, waartegen derden

niet bij de bestuursrechter kunnen opkomen. Wel is in de jurisprudentie het definitief afzien van het effectueren van bestuursdwang in enkele gevallen gezien als een (fictieve) intrekking van de bestuursdwangbeschikking. Voor derden staat daartegen dan rechtsbescherming open. Maar dan moet wel vaststaan dat inderdaad definitief van effectuering wordt afgezien. Vaak houdt het orgaan echter nog een slag om de arm en laat het de mogelijkheid van effectuering uitdrukkelijk (als pressiemiddel richting overtreder) in stand. In de literatuur wordt het ontbreken van bestuursrechtelijke rechtsbescherming tegen het niet effectueren als een leemte gezien. Bepleit wordt de (definitieve) weigering verbeurde dwangsommen in te vorderen, aan te merken als een (impliciete) intrekking van de dwangsombeschikking.

Bijlagen

U kunt de modellen in deze bijlagen ook downloaden.
Zie daarvoor www.handhavenopniveau.nl.

Bijlage A

Checklist - Bestuursdwangbesluit

1 Algemeen:

- het bestuursdwangbesluit wordt aangetekend (met bericht van ontvangst) verzonden;
- naam, adres en woonplaats overtreder(s)/belanghebbende(n);
- dagtekening van het besluit;
- het artikel van de wet waarop het besluit is gebaseerd;
- de bevoegdheid van het bestuursorgaan;
- een rechtsgeldig mandaatbesluit;
- de ondertekening;

2 De motivering van het besluit/de overwegingen:

- constatering dat de overtreding (klaarblijkelijk) plaatsvindt;
- feitelijke omschrijving van de handeling die aangemerkt wordt als overtreding, eventueel inclusief aantallen/hoeveelheden;
- precisering van het voorschrift dat (klaarblijkelijk) wordt overtreden;
- datum/data van constatering overtreding en de instantie die de constatering heeft gedaan;
- (zoveel mogelijk) exacte aanduiding van de plaats van overtreding;
- vaststelling dat de overtreding niet zal kunnen worden gelegaliseerd;
- verwijzing naar het wetsartikel, waarop de bestuursdwang steunt;
- verwijzing naar eventuele correspondentie waarin door of namens het bestuursorgaan de overtreder(s)/belanghebbende(n) er op gewezen is (zijn) een einde te maken aan de overtreding;
- verwijzing naar de mogelijkheid die aan de overtreder(s)/belanghebbende(n) is geboden om de zienswijze kenbaar te maken omtrent het voornemen om bestuursdwang toe te passen;
- vermelding of van die gelegenheid tot het kenbaar maken van de zienswijze gebruik is gemaakt en op welke wijze die zienswijze door het bestuursorgaan is meegewogen;
- vermelding van eventueel reeds ondernomen handhavingsacties, zoals een eerdere dwangsombeschikking ter zake, en het effect daarvan;

- vermelding van de bezwaar- en beroepsmogelijkheden;
- aanbeveling: vermelden dat de Officier van Justitie gebruik kan maken van de strafrechtelijke bevoegdheden ter zake, onafhankelijk van het bestuursrechtelijk optreden;
- waarom bestuursdwang in plaats van dwangsom

3 De lastgeving; de begunstigingstermijn; het kostenverhaal:

- het geven van de last om een einde te maken aan de overtreding;
- vermelding van de termijn die gegund moet worden (tenzij er sprake is van spoedeisendheid) waarbinnen de overtreding beëindigd moet zijn;
- aanzegging dat de verhaalbare kosten (inclusief de wettelijke rente) van de bestuursdwanguitvoering voor rekening zullen komen van de overtreder, althans voor zover het bestuursorgaan die kosten daadwerkelijk in rekening wil brengen;
- nadere omschrijving welke handelingen door overtreder(s)/belanghebbende(n) moeten worden uitgevoerd of nagelaten om de uitoefening van bestuursdwang te voorkomen;
- omschrijving van de maatregelen, waaruit de bestuursdwang zal bestaan.

Model A1

Vooraankondiging bestuursdwang/zienswijze belanghebbende

Aan:

naam en adres overtreder en (indien van toepassing)

naam en adres rechthebbende op het gebruik van de zaak en (indien van toepassing)

Met afschrift aan:

naam en adres aanvrager

Geachte heer/ mevrouw,

Ik heb/wij hebben vastgesteld, dat: # omschrijving verboden gedraging of situatie.

Dit is in strijd met: # wetsartikel(en)/voorschrift(en) verordening

In deze situatie kan om de navolgende reden(en) niet worden berust:

reden(en) waarom deze situatie niet kan worden gelegaliseerd of gedoogd.

Ik merk/wij merken # aan als degene die het in zijn macht heeft om de overtreding te (laten) beëindigen.

Ik verzoek/wij verzoeken u dringend uiterlijk voor # datum deze overtreding te beëindigen.

Indien u niet aan dit verzoek voldoet, heb ik/hebben wij het voornemen om door middel van bestuursdwang de situatie te beëindigen. Deze bevoegdheid steunt op artikel # van de #.

Voordat ik/wij hiertoe overgaan, stel ik/stellen wij u in de gelegenheid uw zienswijze op dit voornemen te geven. Ik verzoek/wij verzoeken u daartoe uiterlijk voor # datum contact op te nemen met # naam, bereikbaar onder telefoonnummer # nummer. Het is tevens mogelijk om voor genoemde datum schriftelijk te reageren. Het adres is # adres.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,

(namens deze(n)),

Model A2

Zienswijze derde-belanghebbende

Aan:

naam en adres derde-belanghebbende

Geachte heer/mevrouw,

Ik heb/wij hebben vastgesteld, dat # omschrijving verboden gedraging of situatie.

Dit is in strijd met: # wetsartikel(en)/voorschrift(en) verordening.

In deze situatie kan om de navolgende reden(en) niet worden berust:

reden(en) waarom deze situatie niet kan worden gelegaliseerd of gedoogd.

Ik heb/wij hebben het voornemen om door middel van een last onder dwangsom de situatie te beëindigen. De bevoegdheid steunt op artikel # van de #.

Ik merk/wij merken u aan als derde-belanghebbende, die vooraf in de gelegenheid behoort te worden gesteld om een zienswijze op dit voornemen naar voren te brengen.

Ik verzoek/wij verzoeken u daartoe uiterlijk voor # datum contact op te nemen met # naam, bereikbaar onder telefoonnummer # nummer. Het is tevens mogelijk om voor genoemde datum schriftelijk te reageren. Het adres is # adres.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,
namens # deze/dezen,

functie,

handtekening

naam.

Model A3

Besluit tot het opleggen van bestuursdwang

Aantekenen

Aan:

naam en adres overtreder en (indien van toepassing)

naam en adres rechthebbende op het gebruik van de zaak en (indien van toepassing)

naam en adres aanvrager bestuursdwang

Geachte heer/ mevrouw,

Ik heb/wij hebben vastgesteld, dat: # omschrijving verboden gedraging of situatie.

Dit is in strijd met: # wetsartikel(en)/voorschrift(en) verordening

U bent hierover eerder bij brief van # datum en # kenmerk op de hoogte gesteld.

Daarbij is dringend verzocht om voor # datum de overtreding te beëindigen.

Op # datum heb ik/hebben wij echter geconstateerd, dat opnieuw/nog steeds

beschrijving overtreding.

In deze situatie kan om de navolgende reden(en) niet worden berust: # reden(en) waarom deze situatie niet kan worden gelegaliseerd of gedoogd.

Op # datum is al gelegenheid geboden om een zienswijze te geven op mijn/ons voornemen om bestuursdwang tot te passen. Daarbij is het volgende opgemerkt:

beschrijving ingekomen zienswijze(n).

Ten aanzien van deze zienswijze ben ik/zijn wij van mening dat: # reactie op ingekomen zienswijze(n).

Dit betekent dat er geen feiten of omstandigheden zijn die mij/ons reden geven alsnog af te zien van het toepassen van bestuursdwang. Deze bevoegdheid steunt op artikel # van de #.

Ik merk/wij merken # aan als degene die het in zijn macht heeft om aan de overtreding een einde te maken.

Ik gelast/wij gelasten hem/haar dan ook bij deze: # beschrijving maatregelen.

(indien het besluit zich uitsluitend richt tot de overtreder)

Ik merk/wij merken u aan als degene die het in zijn/haar macht heeft om aan de overtreding een einde te maken.

Ik/wij gelasten u dan ook bij deze: # beschrijving maatregelen.

Deze maatregelen moeten uiterlijk voor # datum zijn getroffen.

vervolg pag.47

Indien na deze datum de overtreding niet is beëindigd/voortduurt/zich herhaalt, zal ik/zullen wij tot de uitvoering van bestuursdwang overgaan. Ik zal/wij zullen dan de volgende maatregelen treffen: # beschrijving maatregelen.

De hieraan verbonden kosten zullen op de overtreder worden verhaald.

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,

(namens deze(n),

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit binnen zes weken na bekendmaking daarvan een bezwaarschrift indienen bij burgemeester en wethouders, #.

Het bezwaarschrift moet ondertekend zijn en ten minste bevatten:

- naam en adres van belanghebbende;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaarschrift is gericht;
- de gronden van het bezwaar;
- een volmacht, indien het bezwaarschrift niet door belanghebbende, maar door een ander, namens hem/haar, wordt ingediend.

U wordt verzocht een kopie van het besluit waartegen het bezwaar is gericht, mee te zenden.

Indien u een bezwaarschrift indient, wordt u verzocht om in de linkerbovenhoek van de enveloppe de woorden: 'AWB/BEZWAAR' te vermelden.

De indiener van het bezwaarschrift kan, als onverwijld spoed dat - gelet op de betrokken belangen - vereist, eveneens een voorlopige voorziening vragen bij de President van de rechtbank, #.

(indien van toepassing)

Afdruk met vermelding van de datum van verzending aan:

naam derde-belanghebbende die bij de voorbereiding hun zienswijze naar voren hebben gebracht.

Model A4

Feitelijke toepassing bestuursdwang

Aan:

naam en adres overtreder

naam en adres rechthebbende op het gebruik van de zaak

Met afschrift aan:

naam aanvrager

Onderwerp: aankondiging feitelijke toepassing bestuursdwang.

Geachte heer/mevrouw,

Bij brief van # datum bestuursdwangbesluit met kenmerk # kenmerk heb ik/hebben wij gelast uiterlijk voor # einddatum begunstigingstermijn een einde te maken aan de volgende overtreding: # omschrijving overtreding.

Op # datum constatering is helaas vastgesteld dat de illegale situatie nog steeds bestaat.

Op of omstreeks # datum feitelijke toepassing # zal ik/zullen wij de illegale situatie op de wijze als omschreven in bovengenoemde brief ongedaan (laten) maken. De kosten hiervan zullen op de overtreder worden verhaald.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

Hoogachtend,

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,

namens # deze/dezen,

functie,

handtekening

naam.

Model A5

Kennisgeving Opschorten bestuursdwang

Aan:

naam overtreder

naam rechthebbende op het gebruik van de zaak

Met afschrift aan:

naam aanvrager

Geachte heer, mevrouw

Bij mijn/ons besluit van # heb ik/hebben wij besloten tot het toepassen van bestuursdwang, indien uiterlijk op # niet de volgende maatregelen zijn getroffen: # beschrijving maatregelen.

Inmiddels is mij/ons bekend, dat tegen dit besluit bij de President van de arrondissementsrechtbank om een voorlopige voorziening is verzocht.

Ik zie/wij zien hierin aanleiding om niet eerder tot het toepassen van bestuursdwang over te gaan, dan nadat de President van de rechtbank uitspraak heeft gedaan.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

De burgemeester/ burgemeester en wethouders van #,

Model A6

Besluit bestuursdwang na toepassing (bij spoed)

Aantekenen

Aan:

naam en adres overtreder en (indien van toepassing)

naam en adres rechthebbende op het gebruik van de zaak en (indien van toepassing)

naam en adres aanvrager

Geachte heer/mevrouw,

Op # datum heb ik/hebben wij geconstateerd, dat # beschrijving verboden gedraging of situatie. Dit is in strijd met: # wetsartikel(en)/voorschrift(en) verordening.

Om de navolgende reden(en) achtte ik/achtten wij een onmiddellijke beëindiging van deze situatie geboden: # motivering zeer spoedeisend karakter.
Daarom ben ik/zijn wij op # datum tot de uitvoering van bestuursdwang overgegaan.
Deze bevoegdheid steunt op artikel # van de #.

Bij de uitvoering zijn de volgende maatregelen getroffen: # beschrijving maatregelen.
De hieraan verbonden kosten zullen op de overtreder worden verhaald.

De burgemeester/ burgemeester en wethouders van #,

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit binnen zes weken na bekendmaking daarvan een bezwaarschrift indienen bij burgemeester en wethouders van #,

Het bezwaarschrift moet ondertekend zijn en ten minste bevatten:

- a naam en adres van belanghebbende;
- b de dagtekening;
- c een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaarschrift is gericht;
- d de gronden van het bezwaar;
- e een volmacht, indien het bezwaarschrift niet door belanghebbende, maar door een ander, namens hem/haar, wordt ingediend.

U wordt verzocht een kopie van het besluit waartegen het bezwaar is gericht, mee te zenden.

Indien u een bezwaarschrift indient, wordt u verzocht om in de linkerbovenhoek van de enveloppe de woorden: 'AWB/BEZWAAR' te vermelden.

De indiener van het bezwaarschrift kan, als onverwijlde spoed dat – gelet op de betrokken belangen – vereist, eveneens een voorlopige voorziening vragen bij de President van de rechtbank te #,

Model A7

Vordering tot betaling kosten bestuursdwang

Aantekenen

Aan:

de overtreder, met afschrift aan eventuele belanghebbenden

Onderwerp: betaling kosten bestuursdwang

Geachte heer/mevrouw,

Bij brief van # datum bestuursdwangbeschikking is u een last opgelegd tot beëindiging van de door u begane overtreding.

Op # data vaststelling is vastgesteld dat u de overtreding niet heeft beëindigd, dan wel heeft laten beëindigen (een kopie van de rapportage(s) is bijgevoegd). Hierop heb ik/hebben wij bestuursdwang toegepast.

De hieraan verbonden kosten bedragen: # opbouw en vermelding bedrag

Wij verzoeken u om bovengenoemd bedrag voor # datum over te maken op rekeningnummer # rekeningnummer waarop het bedrag dient te worden gestort.

Niet tijdige betaling heeft tot gevolg dat u over vorengenoemd bedrag wettelijke rente bent verschuldigd. De rekening kan bovendien in handen van de deurwaarder worden gesteld ter invordering. Alle (buiten)gerechtelijke kosten komen dan tevens voor uw rekening.

Hoogachtend,

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,
namens # deze/dezen,
functie,
handtekening
naam.

Bijlage: kopie rapportage(s) van de overtreding(en)

Bijlage B

Checklist - Dwangsombeschikking

1 Algemeen:

- de dwangsombeschikking wordt aangetekend (met bericht van ontvangst) verzonden;
- naam, adres en woonplaats overtreder;
- dagtekening van het besluit;
- de bevoegdheidskwestie en het onderliggende mandaatbesluit;
- de ondertekening;

2 De motivering van het besluit/de overwegingen:

- het geldende regime (het stelsel van regels dat van kracht is voor de overtreder);
- de datum waarop controle heeft plaatsgevonden en de instantie die de controle heeft uitgevoerd;
- de constatering dat het voorschrift van de bovengenoemde regeling is overtreden;
- de inhoud van het voorschrift;
- de data waarop en de instantie waardoor de hercontrole is uitgevoerd;
- verwijzing naar de vooraankondiging waarin onder meer expliciet aangegeven staat wat de consequenties zullen zijn van de overtreding(en);
- verwijzing naar het artikel van de wet waarop de dwangsombeschikking is gebaseerd;
- verwijzing naar eventuele correspondentie door of namens het bestuursorgaan met de overtreder;
- verwijzing naar eventueel gevoerde gesprekken met de overtreder;
- verwijzing naar de mogelijkheid die aan de overtreder is geboden om de zienswijze kenbaar te maken omtrent het mogelijk opleggen van een dwangsom;
- vermelding of van die gelegenheid tot het kenbaar maken van de zienswijze gebruik is gemaakt en op welke wijze die zienswijze door het bestuursorgaan is meegewogen;

- de omschrijving van de dwangsom in het besluit;
- de hoogte van de op te leggen dwangsom en of deze wordt verbeurd per overtreding of per tijdseenheid;
- het maximum van de dwangsom;
- de eventuele begunstigingstermijn;
- een eerdere dwangsombeschikking ter zake, en het effect daarvan;
- een indicatie van de ernst van de (klaarblijkelijke) overtreding en de gevolgen daarvan voor het belang dat met het betreffende voorschrift is gediend;
- aanbeveling: vermelden dat de Officier van Justitie gebruik kan maken van de strafrechtelijke bevoegdheden ter zake, onafhankelijk van het bestuursrechtelijk optreden;
- vermelding van de bezwaar- en beroepsmogelijkheden;

3 De lastgeving; de begunstigingstermijn:

- het geven van de last/sommatie aan overtreder om de overtreding niet te herhalen of voort te zetten op straffe van de verbeurde van een dwangsom;
- vermelding van de termijn die gegund moet worden (tenzij er sprake is van spoedeisendheid)
- waarbinnen de overtreding beëindigd moet zijn;

Model B1

Vooraankondiging opleggen dwangsom

Aan:

de overtreder, met afschrift aan eventuele belanghebbenden

Geachte heer/ mevrouw,

Ik heb/wij hebben vastgesteld, dat u: # omschrijving gedrag.

Dit is in strijd met: # wetsartikel(en)/voorschrift(en) verordening

Ik verzoek/wij verzoeken u dringend uiterlijk voor # datum deze overtreding te beëindigen.

Indien u niet aan dit verzoek voldoet, heb ik/hebben wij het voornemen om u een last onder dwangsom op te leggen. Deze bevoegdheid steunt op artikel # van de #.

Voordat ik/wij hiertoe overgaan, stel ik/stellen wij u in de gelegenheid uw zienswijze op dit voornemen te geven. Ik verzoek/wij verzoeken u daartoe uiterlijk voor # datum contact op te nemen met # naam, bereikbaar onder telefoonnummer #. Het is tevens mogelijk om voor genoemde datum schriftelijk te reageren. Het adres is # adres.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,

(namens deze(n),

Advies

Het verdient aanbeveling ook in deze 'vooraankondiging dwangsom' te vermelden wat de hoogte is van de voorgenomen, op te leggen dwangsom en of deze wordt verbeurd per overtreding of per tijdseenheid, wat het maximum is van de voorgenomen dwangsom en wat de eventuele begunstigingstermijn is.

Model B2

Besluit tot het opleggen van een last onder dwangsom

Aantekenen

Aan:

de overtreder, met afschrift aan eventuele belanghebbenden

Geachte heer/ mevrouw,

Ik heb/wij hebben vastgesteld, dat u: # omschrijving gedrag.

Dit is in strijd met: # wetsartikel(en)/voorschrift(en) verordening

U bent hierover eerder bij brief van # datum en # kenmerk op de hoogte gesteld. Daarbij is u dringend verzocht om voor # datum de overtreding te beëindigen.

Op # datum heb ik/hebben wij echter geconstateerd, dat u opnieuw/nog steeds # beschrijving overtreding.

In deze situatie kan om de navolgende reden(en) niet worden berust: # vermelding reden(en) waarom deze situatie niet kan worden gelegaliseerd of gedoogd.

U bent op # datum al in de gelegenheid gesteld om uw zienswijze te geven op mijn/ons voornemen om u een last onder dwangsom op te leggen. Daarbij heeft u het volgende opgemerkt: # beschrijving zienswijze.

Ten aanzien van deze zienswijze ben ik/zijn wij van mening dat: # weerlegging zienswijze.

Dit betekent dat er geen feiten of omstandigheden zijn die mij/ons reden geven alsnog af te zien van het opleggen van een last onder dwangsom. Deze bevoegdheid steunt op artikel # van de #.

Ik gelast/wij gelasten u dan ook bij deze: # beschrijving maatregelen.

Deze maatregelen moeten uiterlijk voor # datum zijn getroffen.

Indien na deze datum de overtreding niet is beëindigd/voortduurt/zich herhaalt, verbeurt u een dwangsom van:

bedrag ineens, of

bedrag per tijdseenheid (dag, week, maand), met een maximum van bedrag, of

bedrag per overtreding, met een maximum van bedrag

Model B3

Vordering tot betaling verbeurde dwangsom

De burgemeester/burgemeester en wethouders,

(namens deze(n),

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit binnen zes weken na bekendmaking daarvan een bezwaarschrift indienen bij burgemeester en wethouders van #,

Het bezwaarschrift moet ondertekend zijn en ten minste bevatten:

- a naam en adres van belanghebbende;
- b de dagtekening;
- c een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaarschrift is gericht;
- d de gronden van het bezwaar;
- e een volmacht, indien het bezwaarschrift niet door belanghebbende, maar door een ander, namens hem/haar, wordt ingediend.

U wordt verzocht een kopie van het besluit waartegen het bezwaar is gericht, mee te zenden.

Indien u een bezwaarschrift indient, wordt u verzocht om in de linkerbovenhoek van de enveloppe de woorden: 'AWB/BEZWAAR' te vermelden.

De indiener van het bezwaarschrift kan, als onverwijlde spoed dat - gelet op de betrokken belangen - vereist, eveneens een voorlopige voorziening vragen bij de President van de rechtbank te #,

Afdruk met vermelding van de datum van verzending aan:

Aantekenen.

Aan:

de overtreder, met afschrift aan eventuele belanghebbenden

Onderwerp: betaling verbeurde dwangsom(men)

Geachte heer/mevrouw # degene die de verbeurde dwangsom is verschuldigd,

Bij brief van # datum dwangsombeschikking is u een dwangsom opgelegd van € # per overtreding/per tijdseenheid/ineens.

Op # data vaststelling is vastgesteld dat u de overtreding niet heeft beëindigd, dan wel heeft laten beëindigen (een kopie van de rapportage(s) is bijgevoegd). Hierdoor heeft u één of meerdere dwangsommen verbeurd van totaal € # hoogte van de verbeurde dwangsom(men).

Wij verzoeken u om bovengenoemd bedrag voor # datum over te maken op rekeningnummer # waarop de verbeurde dwangsommen dienen te worden gestort.

Niet tijdige betaling heeft tot gevolg dat u over vorengenoemd bedrag wettelijke rente bent verschuldigd. De rekening kan bovendien in handen van de deurwaarder worden gesteld ter invordering. Alle (buiten)gerechtelijke kosten komen dan tevens voor uw rekening.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

Hoogachtend,

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,

namens # deze/dezen,

functie,

handtekening

naam.

Bijlage: kopie rapportage(s) van de overtreding(en)

Model B4

Stuiting verjaring verbeurde dwangsom

Aantekenen.

Onderwerp: aanmaning/stuiting eventuele verjaring vordering.

Geachte heer/mevrouw # degene die de verbeurde dwangsom is verschuldigd

Bij brief van # datum brief vordering tot betaling van dwangsom met kenmerk # is aan u medegedeeld dat u een dwangsom heeft verbeurd. Het bedrag inclusief de wettelijke rente dat u thans verschuldigd bent is € # hoogte van de verbeurde dwangsommen inclusief wettelijke rente.

Tot op heden is dit bedrag niet ontvangen. Voor zover dit bedrag niet per ommekeer wordt overgemaakt op # vermelding rekeningnummer, zal het bedrag, vermeerderd met de tot de datum van algehele voldoening verschuldigde wettelijke rente, worden geïnd na tussenkomst van de deurwaarder.

Met deze brief is tevens de verjaring van de vordering gestuit als bedoeld in artikel 5:35, eerste lid van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 3:319 van het Burgerlijk Wetboek.

Deze brief is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het indienen van bezwaar of beroep is dan ook niet mogelijk.

Hoogachtend,
De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,
namens # deze/dezen,
functie,
handtekening
naam.

Let op!

- 1 voor gemaximeerde dwangsommen is het onduidelijk of de verjaringstermijn aanvangt op het moment dat het maximum is bereikt. Vooralsnog moet worden aangenomen dat de verjaring aanvangt per verbeurde dwangsom;
- 2 onduidelijk is of de verjaring alleen kan worden gestuit door een dwangbevel (artikel 5:35, tweede lid Awb) of dat de verjaring ook door het sturen van deze brief kan worden gestuit. Het verdient derhalve aanbeveling om altijd binnen zes maanden na het verbeuren van de dwangsom over te gaan tot invordering.

Model C

Dwangbevel in naam der koningin

Gemeente: #

Adres: # Postadres van de gemeente/dienst

Telefoon: # Telefoonnummer waar informatie kan worden verkregen

Bank/ giro: # nummer waarop het verschuldigde bedrag gestort kan worden

Burgemeester en wethouders van de gemeente # vaardigen tegen:

naam: # naam van degene (rechtspersoon/natuurlijk persoon) tot wie het dwangbevel zich richt;

adres: # volledig adres van degene tot wie het dwangbevel zich richt;

dit dwangbevel uit, aangezien deze weigert het hierna genoemde bedrag wegens # het toepassen van bestuursdwang/het verbeuren van één of meerdere dwangsommen tijdig te voldoen, alsmede de verschuldigde rente sedert # datum afloop eerste betalingstermijn.

Het bedrag is: € # verschuldigd op basis van # de bestuursdwangbeschikking/dwangsombeschikking van # datum besluit, alsmede de verschuldigde wettelijke rente. Op basis van vorengenoemde beschikking is bovengenoemde gelast een einde te (doen laten) maken aan de illegale situatie. Hieraan is geen gevolg gegeven.

Gelet op artikel # 5:26 (bij bestuursdwang)/ 5:33 bij dwangsom van de Algemene wet bestuursrecht en het gegeven dat ondanks de hem/haar gezonden aanmaning(en) bovengenoemde (ten dele) in gebreke is gebleven het hiervoor genoemde bedrag en de wettelijke rente te voldoen, wordt dit dwangbevel uitgevaardigd tegen de hierboven vermelde schuldenaar, hetwelk hem/haar is betekend door een gerechtsdeurwaarder. Overeenkomstig artikel 434 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering met bevel tot betaling, waarna het zondig op kosten van de schuldenaar ten uitvoer zal worden gelegd overeenkomstig de bepalingen van het Tweede Boek van Burgerlijke Rechtsvordering, zullen ook de invorderingskosten, te weten 15% van het eerder genoemde invorderbaar bedrag, te vermeerderen met de BTW hierover, ten laste komen van de schuldenaar.

Met aanzegging dat gedurende zes weken na de dag van betekening verzet open staat tegen dit dwangbevel door dagvaarding van de gemeente # voor de Arrondissementsrechtbank te #.

Uitgevaardigd: # datum dwangbevel

te: #

De burgemeester/burgemeester en wethouders van #,

namens # deze/dezen,

functie,

handtekening

naam.

Voor vragen over de inhoud van deze handleiding kunt u zich wenden tot:

Gemeente Den Haag
Juridisch Adviesbureau (JAB)
Afd. Juridische Zaken van de Bestuursdienst
Postbus 12600
2500 DJ Den Haag
T (070) 353 22 63

Het actieprogramma 'Handhaven op Niveau' stimuleert en faciliteert overheden en handhavende instanties bij het werken aan handhaving. Het bevordert daartoe verdere professionalisering van handhaving, en samenwerking tussen alle betrokkenen.

Projectbureau 'Handhaven op Niveau'
Schedeldoekshaven 100
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
T (070) 370 74 71
F (070) 370 75 88
www.handhavenopniveau.nl